

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету

Керуючись статтею 93 Конституції України, статтею 89 та статтею 152 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», статтею 12 Закону України «Про статус народного депутата України», в порядку законодавчої ініціативи вношу пропозиції щодо бюджетної політики з урахуванням Бюджетної декларації на 2027 – 2029 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2026 р. № 793:

1. У вступній частині Уряд слушно зазначає, що «у 2027-2029 роках важливо зосередитися не стільки на короткостроковій стабілізації, скільки на системних рішеннях, що дасть змогу трансформувати виклики, що постали перед Україною, на реальні можливості для стратегічного розвитку, розвитку людського капіталу, модернізації країни».

Із цією тезою не можна не погодитись.

Водночас подана Кабінетом Міністрів України Бюджетна декларація на 2027-2029 фактично консервує аж до кінця нинішнього десятиліття нинішній статус-кво – українці усіх вікових категорій продовжать жити в умовах крайньої бідності.

Урядом пропонується встановити у 2027-2029 роках такі прогнозні розміри прожиткового мінімуму розраховано з урахуванням підвищення темпів індексу споживчих цін для відповідного року:

Прожитковий мінімум, грн	2027 рік	2028 рік	2029 рік
на одну особу	3 559	3 876	4 151
- для дітей віком до 6 років	3 124	3 402	3 644
- для дітей віком від 6 до 18 років	3 895	4 242	4 543
- для працездатних осіб	3 691	4 019	4 304
- для осіб, які втратили працездатність	2 878	3 134	3 357

Як видно з цієї пропозиції, мова йде не про зменшення рівня бідності, не про скорочення все більшого розриву між українцями та громадянами держав ЄС, куди ми прагнутимемо вступити у найближчі роки, а лише про «компенсацію» зростання споживчих цін на товари, предмети та послуги, які входять до нинішнього так званого «споживчого кошику».

Пропоную:

1) доручити Кабінету Міністрів України не пізніше 1 серпня 2026 року переглянути набори продуктів харчування, набори непродовольчих товарів та набори послуг для основних соціальних і демографічних груп населення, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 780, з метою їх осучаснення та приведення до європейських стандартів; вдосконалити обрахунок прожиткового мінімуму шляхом визначення необхідного набору продуктів харчування та їх ринкової вартості і фіксації частки у структурі прожиткового мінімуму, яка може бути витрачена на забезпечення людиною своїх потреб у продуктах харчування.

2) у якості орієнтирів на 2027-2029 роки взяти до відома розрахунки, які дозволять розпочати ліквідацію розриву між затверджуваним у Державному бюджеті на відповідний рік розміром прожиткового мінімуму та фактичним його значенням, а саме:

Прожитковий мінімум, грн	2027 рік	2028 рік	2029 рік
на одну особу	7 500	9 500	12 000
- для дітей віком до 6 років	6 583	8 338	10 534
- для дітей віком від 6 до 18 років	8 208	10 397	13 133
- для працездатних осіб	7 778	9 850	12 442
- для осіб, які втратили працездатність	6 065	7 681	9 705

2.1 Аналогічний підхід пропоную також застосувати і для подолання бідності працюючого населення, а також осіб пенсійного віку. Це має ключове значення для мільйонів українців – і тих, хто нині через війну перебуває за кордоном і з покращанням безпекової ситуації постане перед питанням можливості повернення до Батьківщини, і тими, хто залишається нині в Україні, але також з поступовим відкриттям перед українцями ринку праці насамперед ЄС по мірі вступу до Об'єднання у рамках свободи пересування працівників постане перед питанням – залишатись в Україні чи скористатись «новими можливостями».

Тому пропоную під час формування видаткової частини державних бюджетів на 2027-2029 роки використовувати такі показники:

1) мінімальної заробітної плати:

з 1 січня 2027 року – 11 000 гривень;

з 1 січня 2028 року – 13 000 гривень;

з 1 січня 2029 року – 17 000 гривень (скоригувавши відповідним чином посадовий оклад працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки, що дозволить у разі збереження її застосування збільшити рівень зарплат для найменше оплачуваних працівників бюджетної сфери, насамперед культури, освіти та охорони здоров'я);

2) мінімальної пенсії за віком:

з 1 січня 2027 року – 6 500 гривень;

з 1 січня 2028 року – 8 000 гривень;

з 1 січня 2029 року – 10 000 гривень, здійснивши її відв'язку від рівня прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність (таким чином, як це раніше зробили щодо мінімальної заробітної плати).

Пропоную також доручити Уряду в процесі підготовки Державного бюджету України на 2027 рік розробити і внести до Верховної Ради законопроекти, які передбачають:

а) запровадження з 1 січня 2027 року наступного етапу пенсійної реформи, а саме перегляду засад функціонування I (загальнообов'язкового) рівня пенсійного страхування та запуску II (накопичувального) рівня;

б) скасування надзвичайно високих спеціальних пенсій окремим категоріям громадян за професійною ознакою замість встановлення верхньої межі виплати пенсій та застосування понижуючих коефіцієнтів.

Вважаю за доцільне також підвищити з 1 січня 2027 року розмір щомісячної допомоги внутрішньо переміщеним особам до такого рівня:

для осіб з інвалідністю та дітей – 4 000 гривень;

для інших осіб – 3 000 гривень.

Нинішній розмір виплат (3000 і 2000 гривень відповідно) був встановлений у 2022 році і з тих пір не змінювався, тоді як інфляція у 2022-2026 роках має скласти понад 75%.

2.2 Щодо напряму «Боротьба з бідністю та оновлення соціальних стандартів».

Показники напряму «Боротьба з бідністю та оновлення соціальних стандартів» фактично вимірюють не подолання бідності, а кількість осіб, які отримують державну допомогу. Середньомісячна чисельність малозабезпечених сімей, які отримують допомогу, скорочується майже вдвічі - з 339 тис. фактичних у 2025 році до 211 тис. у 2029 році, - проте Бюджетна декларація не містить пояснення причин цього скорочення: чи це наслідок виходу сімей з бідності, демографічного скорочення населення, зміни критеріїв надання допомоги, чи обмежених бюджетних можливостей держави.

Серед індикаторів цього напряму відсутні показники, які безпосередньо вимірюють рівень бідності: рівень бідності населення, рівень дитячої бідності, частка сімей, які вийшли з бідності, рівень зайнятості серед отримувачів допомоги. Без таких індикаторів зменшення кількості отримувачів допомоги не може розглядатися як самостійне свідчення успіху державної політики, особливо на тлі демографічних втрат внаслідок війни, міграції та старіння населення.

Пропоную доручити Кабінету Міністрів України:

1) доповнити перелік індикаторів напряму «Боротьба з бідністю та оновлення соціальних стандартів» показниками, що безпосередньо вимірюють результат політики: рівень бідності, рівень дитячої бідності, частка сімей, які вийшли з бідності за підсумками отримання підтримки, рівень зайнятості серед отримувачів державної соціальної допомоги;

2) під час підготовки проекту Державного бюджету України на 2027 рік надавати аналітичне обґрунтування прогнозованої динаміки чисельності отримувачів державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям із розкриттям впливу демографічних факторів, зміни критеріїв надання допомоги та бюджетних обмежень;

3) розробити та включити до показників напряму інструменти активної політики подолання бідності, орієнтовані на інтеграцію отримувачів допомоги на ринок праці та підвищення їх доходів, а не лише на адміністрування виплат.

2.3 Щодо протезування, ортезування та реабілітації осіб з інвалідністю, ветеранів та осіб, які постраждали внаслідок бойових дій

Показники Бюджетної декларації на 2027–2029 роки у частині забезпечення допоміжними засобами реабілітації, компенсаційних виплат постраждалим від вибухонебезпечних предметів та протезування учасників бойових дій викликають обґрунтовані застереження щодо їх відповідності реальним потребам населення в умовах війни, яка триває.

Так, плановий показник кількості виданих допоміжних засобів реабілітації передбачає скорочення з 491 тис. у 2025 році до 467 тис. у 2026 році та до 401 тис. у 2029 році (майже на 20 відсотків), тоді як показник кількості осіб, які постраждали від вибухонебезпечних предметів та отримали одноразову компенсацію і санаторно-курортне лікування, навпаки, залишається незмінним на рівні 1930 осіб щороку протягом 2026–2029 років. Одночасне закладення протилежних тенденцій без відповідного обґрунтування не дає підстав вважати ці показники результатом розрахунку реальної потреби населення.

Ще більше занепокоєння викликає показник забезпечення протезуванням, ортезуванням або спортивними виробами учасників бойових дій, які втратили функціональні можливості кінцівок: 421 особа у 2026 році та лише 384 особи у 2029 році. Держава не публікує офіційної статистики щодо кількості військовослужбовців з ампутаціями, однак за оцінками профільних організацій йдеться про десятки, якщо не сотні тисяч осіб, які потребують або потребуватимуть протезування, заміни виробів, сервісного обслуговування та адаптації. У цьому контексті задекларований показник виглядає як технічна величина, а не як план розвитку системи протезування.

З огляду на зазначене пропоную доручити Кабінету Міністрів України:

1) переглянути планові показники забезпечення допоміжними засобами реабілітації на 2027–2029 роки, унеможливити їх зменшення нижче фактичного рівня 2025 року без документального обґрунтування, що враховує прогнозовану динаміку потреб населення в умовах війни;

2) забезпечити щорічний перегляд показника кількості осіб, які постраждали від вибухонебезпечних предметів, на основі фактичної динаміки нових випадків, а не на основі незмінної планової величини;

2.4 Щодо розвитку системи соціальних послуг

Показники розвитку соціальних послуг у Бюджетній декларації на 2027–2029 роки після 2026 року практично не змінюються: кількість отримувачів послуги формування життєстійкості зафіксована на рівні 413 тис. осіб щороку, кількість отримувачів підтриманого проживання - на рівні 2940 осіб щороку, кількість дітей, які отримують послугу комплексного розвитку та догляду - на рівні 539 дітей щороку. Така динаміка не відповідає масштабу гуманітарної та демографічної кризи, яку переживає Україна, і не є свідченням стратегії масштабування послуг, що довели свою ефективність.

Перелік пріоритетних послуг також не включає розвиток низки напрямів, критично важливих в умовах війни та повернення ветеранів до громад: сприяння спроможності громад розвивати систему базових соціальних послуг, довготривалого догляду.

Пропоную доручити Кабінету Міністрів України:

1) розробити та подати до Верховної Ради України Стратегію розвитку системи соціальних послуг на середньострокову перспективу з конкретними цільовими показниками масштабування послуг, що показали свою ефективність, замість фіксації показників на рівні 2026 року;

2) завершити передбачений Бюджетною декларацією перегляд системи соціальних послуг та визначити перелік послуг загальнонаціонального значення разом із розрахунком потреби у фінансуванні на 2027–2029 роки;

3) передбачити розвиток інших видів соціальних послуг, у тому числі загальнонаціонального значення, зокрема тимчасовий догляд для дітей з інвалідністю, супровід під час інклюзивного навчання, асистент ветерана тощо.

3. Пропоную доручити Уряду розробити систему додаткових стимулів для підтримки експортно-орієнтованих виробництв та експортерів.

Закладений у Бюджетну декларацію сценарій (суттєвий дефіцит торгівельного балансу, який протягом 2027 року зросте до 70,9 млрд дол. (порівняно з 59,2 млрд дол. у 2025 році) та 74,3 млрд дол. у 2028 році, після чого незначно зменшиться усього до 73,7 млрд дол.) попри те, що за прогнозом у 2027 році темпи зростання експорту випереджатимуть темпи збільшення імпорту у 1,6 рази, у 2028 році – в 1,5 рази, у 2029 році – майже в 2,3 рази) вважаю неприйнятним та таким, що перешкоджатиме відновленню вітчизняної

економіки, чинитиме тиск на національну валюту та не враховує ті можливості, які Україна може і повинна отримати в процесі вступу до Європейського Союзу.

4. Вважаю за доцільне запропонувати Уряду відкласти на нинішньому етапі розширення підстав для позасудового доступу податкових органів до інформації про обсяги коштів, що надходять на банківські рахунки платників податків, як таке, що не містить належного обґрунтування та зазначення чіткого бачення – як, коли, за яких умов, у яких випадках це може відбуватися.

До відновлення довіри та перезавантаження системи податкових органів на умовах доброчесності, як це передбачено першим етапом реалізації Національної стратегії доходів, пропоную відкласти це питання, яке створює додаткову напругу у суспільстві.

5. В частині доходів та джерел фінансування:

1) вважаю недостатнім зведення роботи з детінізації економіки до формулювання «покращення роботи реформованої Держмитслужби із зменшення ухилень від сплати митних платежів» (така теза використовувалась і у попередній Бюджетній декларації). Нинішні щорічні втрати бюджету оцінюються мінімум у 1 трлн грн, що кратно перевищує усі видатки, приміром, на соціальне забезпечення, сфери охорони здоров'я, освіти. Переконаний, що у разі посилення системної роботи з детінізації до Державного бюджету України в 2027 році може надійти у вигляді податків, зборів та інших обов'язкових платежів сума, еквівалентна 8+ млрд доларів. Тому вважаю за доцільне доручити Кабінету Міністрів України до 1 серпня оновити оцінку рівня тіньового сегмента у різних секторах економіки України та врахувати у проекті Державного бюджету України на 2027 рік додаткові надходження у розмірі 380 млрд грн;

2) пропоную переглянути очікувану суму надходжень від приватизації державного майна. Від неї протягом наступних трьох років очікується отримати усього 6 млрд грн. (по 2 млрд грн щороку), або у доларовому еквіваленті – лише 122,6 млн доларів. Для порівняння – тільки 2025 році Фонд державного майна забезпечив надходження від приватизації у сумі 3,383,8 млрд грн, або еквівалент 81,2 млн дол.

Неодноразово звертав увагу на вкрай неефективну роботу державного сектору економіки – майже $\frac{3}{4}$ підконтрольних державі суб'єктів господарювання або не працюють, або про їх долю взагалі нічого не відомо. Із усієї кількості підконтрольних державі суб'єктів господарювання понад 96% не відносяться до категорії великих підприємств і не мають стратегічного значення.

Вважаю за необхідне визначити для Уряду завдання до кінця 2028 року завершити процес приватизації не менш ніж 95% суб'єктів господарювання, які нині перебувають у державній власності, попередньо вживши заходи щодо

очищення їх від боргів та поліпшення фінансового стану, передбачивши наступні надходження від приватизації державного майна:

- у 2027 році – 6 млрд грн.;
- у 2028 році – 8 млрд грн.

6. В частині державної політики у сфері безпеки та оборони хочу акцентувати увагу на наступному.

По-перше, у плануванні військових видатків ми повинні виходити з найбільш консервативної оцінки розвитку подій. Не можна і далі повторювати системну помилку попередніх років, коли для початкових розрахунків обирався сценарій «краще кращого», під нього розраховували відповідне фінансування, а згодом виявлялась величезна дірка розміром у сотні мільярдів гривень, з кожним роком вона все раніше давала про себе знати у вигляді ризиків зривів виплати матеріального забезпечення військовослужбовців та перенесення інших витрат, і цю проблему доводилось вирішувати все більш авральними методами.

По-друге, звертаю увагу на пропозицію Уряду щодо значного скорочення видатків на сектор безпеки та оборони у наступний трирічний період. Їх визначено на 2027 рік у сумі 2.757.237,8 млн гривень; 2028 рік – 2.280.119,4 млн гривень; 2029 рік – 1.692.114,0 млн гривень з урахуванням припущення щодо суттєвого покращення безпекової ситуації з 2027 року. Тобто йдеться про зменшення фінансування більш ніж на 1 трлн грн. протягом наступних трьох років

За 2026-2027 роки в рамках нового інструменту ЄС “Позика на підтримку України на 2026 та 2027 роки” ми не встигнемо переозброїтись до такого рівня, щоб надійно убезпечити себе від ризиків повторення повномасштабного вторгнення.

Навіть ті союзники, які з географічних міркувань мають менші ризики зазнати агресію з боку росії, планують збільшення видатків на закупівлю зброї та військової техніки у горизонті до 2030 року. Перед нами стоятиме завдання не просто доозброїтись, як у союзників, а ще й замінити значну номенклатуру техніки, виготовленої за часів СРСР чи підприємствами, розташованими на території російської федерації, оскільки отримати для неї «витратні матеріали» та комплектуючі буде малоімовірно. Україні треба суттєво посилити спроможності у сфері протиракетної оборони, забезпечити перехід на бойові літаки французького та шведського виробництва, вирішити завдання посилення Військово-морських сил для забезпечення безпеки судноплавства у Чорноморському регіоні тощо, і ці завдання потребуватимуть чималого фінансового ресурсу.

Тому вважаю, що частину скорочення видатків споживання у зв'язку з покращанням безпекової ситуації варто перенести у збільшення видатків розвитку, що дозволить належним чином забезпечити підтримку вітчизняного

оборонно-промислового комплексу, щоб вони мали доступ до необхідного фінансового ресурсу.

Важливим доповненням до програми Defence.City вважаю розширення пільгового кредитування підприємств галузі. У зв'язку з цим пропоную доручити Уряду забезпечити продовження реалізації окремої бюджетної програми «Надання державної фінансової підтримки підприємствам у сфері оборонно-промислового комплексу», передбачивши на неї у 2027 році не менше 7,0 млрд грн.

7. Вважаю за необхідне звернути увагу Уряду на необхідність підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів. Масштаби порушень та неефективності катастрофічні – у 2024 році за даними аудиту Рахункової палати вони перевищили 217 млрд грн, у 2025 році – склали майже 154 млрд грн.

З року в рік спостерігаємо практику, коли міністерства та інші центральні органи виконавчої влади неспроможні не тільки якісно відзвітувати про ефективність та результативність державних програм, на які виділяється бюджетне фінансування, але хоча б вчасно подати на затвердження паспорти бюджетних програм.

Вважаю за доцільне запропонувати Уряду:

- провести аналіз ефективності та результативності усіх програм, які отримували фінансування з Державного бюджету України у 2022-2025 роках та І півріччі 2026 року та подати відповідний звіт до Верховної Ради України разом із проектом Державного бюджету України на 2027 рік;

- надати пропозиції щодо скорочення строку подання до Міністерства фінансів України на затвердження паспортів бюджетних програм до 15 січня та обов'язкового внесення до 1 лютого до Верховної Ради України законопроекту про внесення змін до Державного бюджету на відповідний рік, який передбачатиме скасування фінансування програм, щодо яких не затверджено такі паспорти, з перерозподілом виділених на них коштів на інші бюджетні програми.

8. В частині публічних інвестицій Урядом пропонується визначити 18 ключових секторів (галузей), у тому числі 44 підсектори, для публічного інвестування, які передбачають 67 пріоритетних (основних) напрямів публічних інвестицій. Підкреслюю – йдеться не про 67 проектів, а про 67 напрямів.

У нинішніх умовах, з огляду на можливості державного бюджету (в частині як фінансової підтримки національних та державних програм, а також надання державних гарантій), а також виходячи з динаміки залучення прямих іноземних інвестицій, вважаю таких підхід занадто широким та оптимістичним.

Краще визначити 5 чи 10 пріоритетів, сконцентровано спрямувати на них доступний фінансовий ресурс і за 2-3 роки довести відповідні конкретні

проекти до логічного завершення, аніж розпорозити кошти на сотні різноманітних проектів, які мають високий шанс масово перетворитись не на «історії успіху», а на «довгобуду» з сумнівною економічною перспективою.

9. В частині міжбюджетних відносин хочу звернути увагу на наступне.

9.1. Щодо освітньої субвенції

У Бюджетній декларації на 2027-2029 роки у сфері освіти передбачено виконання завдань, спрямованих, зокрема, на «запровадження ефективних мотиваційних механізмів і стимулів для залучення молодих педагогів до професійної діяльності» та «удосконалення системи оплати праці».

Водночас стаття 61 Закону України «Про освіту» визначає: «Посадовий оклад педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії встановлюється в розмірі трьох мінімальних заробітних плат». Отже, реалізація задекларованих цілей щодо підвищення престижу педагогічної праці потребуватиме поступового наближення до цієї законодавчої гарантії та належного фінансового забезпечення.

У 2026 році для фінансового забезпечення підвищення посадових окладів (ставок заробітної плати) педагогічних і науково-педагогічних працівників на 40% (постанова КМУ від 26 грудня 2025 р. №1749) було перерозподілено 21,4 млрд гривень на освітню субвенцію місцевим бюджетам (постанова КМУ від 26 грудня 2025 р. №1764). Крім того, у 2026 році додатково розподілено 6,6 млрд гривень додаткової дотації місцевим бюджетам для виплати підвищених зарплат освітянам та іншим працівникам бюджетної сфери (розпорядження КМУ від 24 червня 2026 р. №618-р).

Відтак у 2027–2029 роках освітня субвенція має плануватися з урахуванням повної потреби місцевих бюджетів на оплату праці педагогічних працівників з нарахуваннями.

З огляду на це пропоную:

1. Доручити Кабінету Міністрів України під час підготовки проектів Державного бюджету України на 2027–2029 роки подавати окремий розрахунок повної потреби в освітній субвенції на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників. У такому розрахунку окремо враховувати прийняті рішення щодо підвищення посадових окладів (ставок заробітної плати) педагогічних працівників, обов'язкові доплати, надбавки та нарахування на заробітну плату.

2. Передбачити врахування потреби на поетапне наближення умов оплати праці педагогічних працівників до гарантій, визначених Законом України «Про освіту».

3. Передбачити механізм коригування обсягу освітньої субвенції протягом бюджетного року для місцевих бюджетів, у яких розрахунковий обсяг

субвенції не покриватиме фактичну потребу на оплату праці педагогічних працівників з нарахуваннями.

9.2. Щодо підтримки громад, які приймають ВПО.

Бюджетна декларація на 2027–2029 роки передбачає зростання обсягу міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам: з 287,2 млрд грн у 2027 році до 317,8 млрд грн у 2028 році та 344,2 млрд грн у 2029 році. Водночас у документі не виокремлено питання додаткової цільової підтримки територіальних громад, які приймають значну кількість внутрішньо переміщених осіб та несуть підвищене поточне навантаження на місцеву соціальну, житлово-комунальну та іншу інфраструктуру.

Це питання потребує окремого опрацювання в межах міжбюджетних відносин, оскільки йдеться не лише про соціальну підтримку самих внутрішньо переміщених осіб, а й про фактичні додаткові витрати громад, які забезпечують надання базових послуг більшій кількості мешканців.

У зв'язку з цим вважаю за доцільне доручити Кабінету Міністрів України під час підготовки проекту Державного бюджету України на 2027 рік опрацювати питання запровадження окремої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію додаткового поточного навантаження територіальних громад, пов'язаного з прийомом та підтримкою внутрішньо переміщених осіб.

9.3. Щодо додаткової дотації місцевим бюджетам постраждалих територій

Додаткова дотація на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації – спрямована на підтримку фінансової спроможності громад, які найбільше постраждали від наслідків війни.

Пропоную за результатами розгляду Бюджетної декларації на 2027-2029 роки рекомендувати Кабінету Міністрів України під час підготовки проекту Державного бюджету України на 2027 рік забезпечити належне врахування фактичних втрат доходів місцевих бюджетів, статусу відповідних територій, наслідків збройної агресії, стану виконання місцевих бюджетів та потреб громад у фінансуванні першочергових видатків під час визначення обсягу та розподілу зазначеної дотації.

9.4. Щодо реверсної дотації.

Бюджетна декларація на 2027-2029 роки передбачає подальше застосування механізму вилучення реверсної дотації з місцевих бюджетів до державного. Прогнозні обсяги становлять 22 169,9 млн грн у 2027 році, 26 560,7 млн грн у 2028 році та 30 514,4 млн грн у 2029 році.

Водночас у період воєнного стану розрахункова податкоспроможність громад не завжди відображає їх реальний фінансовий стан. Вона може

виглядати вищою через наявність окремих великих платників податків, підприємств критичної інфраструктури, релокованого бізнесу або адміністративно зареєстрованих платників. Однак це не означає, що громада має достатній вільний ресурс.

Чимало потенційних платників реверсної дотації одночасно несуть підвищене навантаження: фінансують безпекові заходи, облаштовують укриття, утримують критичну інфраструктуру, ліквідовують наслідки обстрілів та підтримують внутрішньо переміщених осіб.

З огляду на воєнні умови та значне безпекове навантаження на місцеві бюджети, механізм горизонтального вирівнювання потребує адаптації до умов війни – особливо для громад, які формально мають високу податкоспроможність, але фактично несуть суттєві додаткові витрати, пов'язані з безпекою, руйнуваннями, підтримкою ВПО та забезпеченням критичної інфраструктури.

Пропоную доручити Кабінету Міністрів України:

1) опрацювати диференційований підхід до застосування реверсної дотації при підготовці проектів державного бюджету на 2027-2029 роки з урахуванням безпекової ситуації, руйнувань, кількості ВПО та додаткових видатків громад.

2) передбачити можливість застосування понижувальних коефіцієнтів або тимчасового часткового зменшення обсягу вилучення коштів до державного бюджету для громад, які документально підтвердили суттєвий негативний вплив війни на доходи та видатки місцевого бюджету.

9.5. Щодо 4% ПДФО та механізму компенсації тарифів

У Бюджетній декларації на 2027-2029 роки передбачено відновлення зарахування до державного бюджету 4% ПДФО, який тимчасово спрямовувався до бюджетів територіальних громад. Також зазначено, що ці кошти “можуть бути спрямовані на забезпечення норм тарифного законодавства у сфері теплопостачання шляхом надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію різниці в тарифах на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії, на теплову енергію, послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води, насамперед на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії”.

Водночас формулювання “можуть бути спрямовані” не гарантує, що відповідний ресурс фактично буде повернутий громадам для покриття різниці в тарифах та забезпечення стабільного проходження опалювального сезону.

Пропоную доручити Уряду під час підготовки проекту Державного бюджету України на 2027 рік передбачити окрему цільову субвенцію місцевим бюджетам на компенсацію різниці в тарифах у сфері теплопостачання – у межах фактично підтвердженої потреби.

При цьому загальний обсяг компенсаторних механізмів для місцевих бюджетів має визначатися з урахуванням фактично підтвердженої потреби громад та втрат, пов'язаних із поверненням 4% ПДФО до державного бюджету.

Розподіл такої субвенції пропонується здійснювати з пріоритетом для територій, на яких ведуться або велися бойові дії, прифронтових, деокупованих і постраждалих громад, а також громад, де фінансовий стан підприємств теплопостачання створює ризики для проходження опалювального сезону.

9.6. Щодо компенсації втрат місцевих бюджетів від пільги зі сплати земельного податку

У додатку №3 до Бюджетної декларації на 2027-2029 роки передбачено компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності. Така компенсація передбачена для трьох громад Дніпропетровської області:

- Богданівської сільської територіальної громади – 6 373,9 тис. грн щороку;
- Дніпровської міської територіальної громади – 646 368,5 тис. грн щороку;
- Павлоградської міської територіальної громади – 79 732,4 тис. грн щороку.

Загальний обсяг компенсації становить 732 474,8 тис. грн за кожен рік.

В умовах воєнного стану збереження такої компенсації є важливим для фінансової спроможності громад, оскільки пільга встановлюється на державному рівні, а втрати доходів від земельного податку без компенсаційного механізму фактично несли б місцеві бюджети. Це особливо чутливо з огляду на те, що бюджетна політика щодо місцевих бюджетів у 2027-2029 роках має враховувати наслідки збройної агресії та потреби відновлення громад.

Рекомендую підтримати передбачення у проектах Державного бюджету України на 2027-2029 роки компенсації втрат доходів місцевих бюджетів. Також пропоную доручити Уряду під час підготовки проектів Державного бюджету України на відповідні роки забезпечувати актуалізацію розрахунку таких втрат та не допускати зменшення обсягу компенсації без належного фінансово-економічного обґрунтування.

Народний депутат України

Данило ГЕТМАНЦЕВ

